

Perfins in dwangzegels

(Door Rob Slim; uit: *Perfinpost* nr 153, sept. 2025)

De meeste verzamelaars onder ons zullen wel eens iets gehoord of gelezen hebben over het gebruik van dwangzegels. Dit zijn zegels, die meestal gedurende een korte periode naast de gebruikelijke frankering van een poststuk op de enveloppe, kaart of pakketje geplakt moesten worden. Dit was meestal een klein bedrag dat ten goede kwam aan een goed doel of instelling of bestemd was voor de financiering van een bepaald project.

Indien men vergeten was de dwangzegel te plakken dan werd het betreffende poststuk belast met een portzegel ter waarde van het dubbele bedrag van de dwangzegel. Een bedrag dat contant aan de postbesteller diende te worden afgerekend bij de bezorging.

De bekendste dwangzegel is de ons wel bekende blauwe 2 Pfennig 'Notopfer', die in de periode tussen 1948 en 1956 verplicht moest worden bijgeplakt (zie afbeelding 1).

Afb. 1 'Notopfer 2 BERLIN Steuermarke'

In Zuid- en Midden-Amerika was het fenomeen van dwangzegels een bekend verschijnsel en werden er soms jaarlijks nieuwe ontwerpen aan het rijke assortiment toegevoegd. De afgebeelde dwangzegels zijn een selectie van de door Cuba uitgegeven dwangzegels (zie afbeelding 2).

Afb. 2. Collage van 12 van de in totaal 44 door Cuba uitgegeven dwangzegels van resp. 1938, 1939, 1940, 1941, 1943, 1949, 1953, 1954, 1955, 1956 en 1957.

Gezien de relatief korte gebruiksperiode en de geringe waarde van de dwangzegels was het voor bedrijven niet interessant deze zegels te perforeren ter voorkoming van diefstal. Het afzetgebied voor deze zegels was domweg te klein. Het vinden van een geperforeerde dwangzegel is daarom zeer moeilijk, maar zoals altijd is er ook op deze regel een uitzondering.

De dwangzegels van Portugal en zijn Provincies:

Toen in 1925 door de Portugese overheid besloten werd een monument ter ere van de Markies van Pompal op te richten ontbraken hiervoor de financiële middelen.

Men besloot een serie van drie zegels uit te geven die gedurende de eerste twee weken van mei als dwangzegel naast de normale porto op het poststuk geplakt diende te worden (zie afbeelding 3)

*Abecassis (Irmãos)
Buzagles & Ca. Lisboa*

*Banco Nacional de Ultramarino,
Lisboa*

Banco Totta & Açores, Lisboa

Afb. 3. De drie door Portugal uitgegeven dwangzegels.

Bij de eerste zegel is het datumstempel duidelijk leesbaar: 7-5-26. Deze zegel is dus aantoonbaar als dwangzegel gebruikt.

Bij de overige twee zegels is het datumstempel onleesbaar, waardoor niet is vast te stellen of deze zegels daadwerkelijk als dwangzegels hebben gediend of als frankeerzegel na 4 januari 1934.

Ook voor de Provincies (Portugal noemde zijn koloniën Provincies) was deze regeling van kracht en werden de zegels in een andere kleur aangemaakt en gedistribueerd.

Dit alles tot ongenoegen van de verzamelaars, die reeds in 1924 waren geconfronteerd met de uitgifte van enkele duurdere series die slechts enkele dagen tot enkele weken voor frankering geldig waren. Ook de prijs van deze dwangzegels ten opzichte van de normale portokosten waren ongebruikelijk hoog. Het resultaat was dan ook dat het postvolume gedurende de eerste twee weken van mei met ruim 80 % afnam en dit gold eveneens voor de Provincies. De verplichting tot het plakken van dwangzegels gold voor de periode van 1925 tot 1929.

Het werd geen succes met het gevolg, dat de posterijen met enorme voorraden van deze zegels van zowel Portugal en zijn provincies bleef zitten. Besloten werd dat vanaf 4 januari 1934 alle zegels van Portugal van deze dwangzegels alsmede die van de Provincies, waarvan de beginletter van de waarde aanduiding begint met de letter 'C' als normale frankeerzegels in Portugal gebruikt mochten worden.

Dus dit gold ook voor de zegels van bv. Angola, Guinee, Kaap Verdische eilanden, Lorenço Marques, St. Thomas et Principe, Azoren en Madeira (zie afbeelding 4).

Angola

*Abcassis (Irmãos)
Buzagles & Ca., Lisboa*

Banco Burnay, Lisboa

Credit Franco-Portugais, Lisboa

Afb. 4. Tot aan het begin van deze eeuw werd in alle publicaties met betrekking tot perfin van Portugal de perfin A, zoals afgebeeld in de eerste zegel (onterecht) toegeschreven aan een firma in Angola. Waarschijnlijk door onwetendheid van de auteurs met betrekking tot de regelgeving omtrent het gebruik van de restanten van de dwangzegels in Portugal.

De zegels van de laatste twee genoemde gebieden mochten al langer in Portugal voor frankering worden gebruikt.

Omdat deze zegels gebruikt mochten worden tot 1945 werden ze massaal door bedrijven aangeschaft en geperforeerd. Dit verklaart dan ook het feit dat er van zowel Guinee als St. Thomas et Principe en de Kaap Verdische eilanden geperforeerde zegels voorkomen terwijl er op deze eilandengroepen geen grootschalige bedrijfsmatige activiteiten plaatsvinden.

De navolgende afbeeldingen zijn dus van oorsprong aangemaakte dwangzegels, die echter na 4 januari 1934 in Portugal als frankeerzegel zijn gebruikt (zie afbeelding 5 t/m 8).

Guinee (afb. 5)

José Henriques Totta, Lisboa

Silva Laires Lda. Lisboa

Afb. 5: zegels van Guiné die in Portugal als frankeerzegels zijn gebruikt.

Kaap Verdische eilanden (afb. 6)

Banco Nacional Ultramarino

Grandes Armazéns do Chiado, Lisboa

Afb. 6: zegels van Cabo Verde die in Portugal als frankeerzegels zijn gebruikt.

St. Thomas e Principe (afb. 7)

Banco Nacional Ultramarino

Afb. 7: zegel van Sao Tomé e Príncipe die in Portugal als frankeerzegel is gebruikt.

Madeira (afb. 8)

Cupertino de Miranda & Ca. Porto

Banco Burnay, Lisboa

Banco Esp.Santo Com.Lisboa, Lisboa

Afb. 8: zegels van Madeira die in Portugal als frankeerzegels zijn gebruikt.

De gegeven voorbeelden zijn natuurlijk een kleine selectie van alle bestaande geperforeerde dwangzegels. Toch is het vinden van deze zegels vrij moeilijk, deels omdat de Portugezen hun buik vol hadden val alles wat met dwangzegels te maken had en deels omdat veel exemplaren in wereldverzamelingen van perfins zitten, waarvan de eigenaar een enkel exemplaar van dit gebied bewaart in de veronderstelling dat die is toe te schrijven aan het land dat op de zegel staat vermeld..

Bronnen:

- *Artikel van Dio Glaudemans in Ned. Maandblad voor Filatelie genaamd: "Dwangtoeslag en dwangtoeslagport"*
- *Catálogo das Perfurações Postais Portuguesas van Lois Barrosa (2015)*
- *Catalogo de Perfurações em sellos de correio de Portugal van José Rodrigo Dias Ferreira (1978)*
- *A Catalogue of the Perfins of Portugal and Portuguese Overseas Provinces van R. Everett (1988)*
- *Michel Karaibische Inseln*
- *Afbeeldingen van zegels uit eigen verzameling.*